یاد

واکنش اهالی هنر و ادبیات به شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی

میان این همه آتش

خبر که رسید، هنرمندان بسیاری در صفحات اینستاگرامی درباره شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی واکنش نشان دادند و نیز سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی و هنری از جمله بنیاد فرهنگی روایت فتح، انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس، دفتر موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و بسیاری از نهادها و سازمان‌های فرهنگی و هنری دیگر. در ادامه واکنش برخی هنرمندان حوزه ادبیات و هنر را می‌خوانید.

انتشارات امیرکبیر

چگونه می‌شود این غم بزرگ را تسکین داد، جز زمزمه این‌که بعضی زندگی‌ها ناقص است اگر با مرگی پرافتخار همراه نباشد... به سوگ نشسته‌ایم هرچند پایان زندگی این‌دنیایی تو و امثال تو به جز شهادت، چیزی داشت.

افشین اعلا

در پایان با تأسی به عصاره فضایل ملت ایران حافظ بزرگ که فرمود: با دل خونین لب خندان بیاور همچو جام، به یادتان می‌آورم که ما ایرانیان با وجود دل خونینی که از برخی نابسامانی‌های داخلی داریم، در برابر دشمنان پلیدی چون شما خم به ابرو نمی‌آوریم و با همه تلخکامی‌ها، رهبر خود را که پرچمدار مبارزه با وحوش پلیدی چون شماست، تنها نمی‌گذاریم.

رضا صادقی

این چه شوری است که در دور قمر می‌بینم ... همه آفاق پر از فتنه و شر می‌بینم ... نامردی همیشه شرم‌آوره، ترور همیشه شرم‌آوره ... روحتون شاد مرد بزرگ، تسلیت (این پیام از سوی اینستاگرام حذف شد)

کورش زارعی

سردار حاج قاسم سلیمانی فرمانده سپاه اسلام به شهادت رسید. تنها چیزی که از بدن مبارک حاج قاسم باقی مانده فقط همین است و بس (اشاره به انگشتر باقیمانده در پیکر شهید سردار سلیمانی). آمریکایی‌ها بدانند که انتقام سختی خواهیم گرفت.

محمد علیزاده

«سردار جاااانم عزیز جاااانم چرا شما؟ حیف و صد حیف از نبودنتون. در آغوش خدا آروم بخوابین.»

رضا امیرخانی

جهان هر روز به پایان خود نزدیک‌تر می‌شود؛ جهانیان نیز... چه پایانی از این خوش‌تر برای قاسم سلیمانی؟! تسلیت به ره‌برِ گرامی انقلاب... به امید خروج نکبت از منطقه.

ناصر فیض

چگونه شرح دهم با زبان زخمی شعر
میان این همه آتش زبانه‌هایم را

شهرام کرمی

فقدان سردار حاج قاسم سلیمانی را به ملت ایران و جامعه هنرمندان تئاتر تسلیت عرض می‌کنم. خبر شهادت این سردار با عزت همه را شوکه کرد، ولی ایشان در راستای آرمان‌های انقلاب اسلامی راهش را انتخاب کرده و شهادت آرزوی بزرگی بود که سردار به این آرزوی بزرگ خود رسید.
فقدان این بزرگوار که مورد علاقه همه آحاد ملت ایران بود، ضربه بزرگ و جبران‌ناپذیری است. این شهادت به عنوان هنر بزرگمردان خدا موجب این خواهد شد که برای نیل به آرمان‌های انقلاب اسلامی گام‌های جدی‌تری برداریم. اهمیت به حوزه فرهنگ و هنر انقلاب یکی از ویژگی‌های سردار شهید حاج قاسم سلیمانی است که شاید برای خیلی‌ها پوشیده باشد که بسیاری از آثار خلق شده در عرصه فرهنگ و هنر انقلاب حاصل نگاه و حمایت ایشان بود. تکلیف بزرگ برای جامعه هنری است که با اتکا به افتخار بزرگی که ایشان برای ما به جا گذاشت، در حفظ ارزش‌ها و آرمان‌های این قهرمان بزرگ و انقلاب اسلامی در عرصه هنر و تئاتر کوشا باشیم. مدیرکل هنرهای نمایشی در بخش پایانی سخنان خود تأکید کرد: امیدوارم برای زنده نگه‌داشتن نام سردار شهید قاسم سلیمانی در عرصه فرهنگ و هنر و برای تداوم مبارزه با شیطان بزرگ، صحنه‌های تئاتر پر از جلوه‌های شخصیتی سرداران بزرگ انقلاب و ایران باشد. (در گفت‌وگو با مهر)

الگوی مجسم اخلاص، شجاعت و انسانیت

بعد از شهادت جانسوز فرمانده قدس سپاه، سید عباس صالحی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی پیام تسلیتی را منتشر کرد که در بخشی از آن آمده است:
حاج قاسم سلیمانی که از یادگاران دوران دفاع مقدس بود، با اخلاصی کم‌نظیر و مجاهدت شجاعانه در جبهه‌های حق علیه باطل به دفاع از کیان این سرزمین الهی و امنیت مردم ایران پرداخت و پس از سال‌ها مبارزه و حضور در خط مقدم مبارزه با داعش و تروریست‌های منطقه، در پی حمله جنایتکارانه تروریسم دولتی آمریکایی به یاران شهیدش پیوست. ذرات مطهر خون پاك او جان تازه‌ای به انسجام ملی و مقاومت اسلامی خواهد داد.
اینجانب شهادت این الگوی مجسم اخلاص، شجاعت و انسانیت را به محضر حضرت ولی عصر روحی و ارواحنا فداه، رهبر معظم انقلاب (مد ظله العالی)، یاران و همرزمانش در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و عموم هموطنان تبریك و تسلیت می‌گویم.

مروری کوتاه بر ارتباط دنیای کتاب با سردار شهید قاسم سلیمانی
از کتاب‌هایی که او خواند و توصیه کرد و کتاب‌هایی که درباره‌اش منتشر شدند

صحیفه سلیمانیه

برای ارتقای تحلیل‌های امنیتی‌اش درباره عملیات‌ها حتی کتاب‌های ادبیات داستانی جهان را هم می‌خواند مثلا «گزارش یك آدم‌ربایی» گابریل گارسیا مارکز

ام‌البنین دیوسالار
گروه ادبیات و هنر

حالا همه آنها که در این سال‌ها به ستایشش قلم به دست گرفته بودند، عزادارند. همه آنهایی که کلماتشان را ظرفِ توصیف شرافت و جرأتش کردند و درباره‌اش نوشته‌اند. کتاب‌هایی که درباره‌اش نوشته شده‌اند، کتاب‌هایی که روایت‌های شفاهی‌اش را مکتوب کرده‌اند و کتاب‌هایی که اندیشه‌هایش را تحلیل کرده‌اند آن‌قدر زیادند که نمی‌شود در یك صفحه فهرست‌شان کرد. در این گزارش کوتاه، برخی از آنها را مرور کرده‌ایم. البته فقط به کتاب‌هایی از او یا درباره او محدود نمانده‌ایم و به کتاب‌هایی که خواند، برایشان یادداشت نوشت و توصیه‌شان کرد هم پرداخته‌ایم.

درباره حاج‌قاسم

به چه می‌اندیشید؟

درباره حاج‌قاسم سلیمانی کتاب‌های متعددی منتشر شده است؛ اغلب این کتاب‌ها، خاطرات این سردار شهید را مد نظر بررسی قرار داده و برخی نیز، اندیشه‌های او را تحلیل کرده‌اند.

«حاج قاسم: جستاری در خاطرات حاج قاسم سلیمانی»

«حاج قاسم» با عنوان فرعی جستاری در خاطرات حاج قاسم سلیمانی، کتابی است از علی اکبری مزدآبادی در ۱۶۷ صفحه که برخی خاطرات و سخنرانی‌های سردار سلیمانی در دوران دفاع مقدس را مد نظر قرار داده است. کتاب سعی کرده از دل سخنرانی‌ها و خاطرات سردار و همرزمانش، شخصیت او را به مخاطبش معرفی کند. همچنین یکی دیگر از ویژگی‌های شاخص این اثر، ترجمه و ارائه یکی از مقالات خارجی منتشر شده در ارتباط با سردار سلیمانی است که توسط یکی از پژوهشکده‌های سیاسی آمریکا منتشر شده و نشان‌دهنده نگاه پر از هراس و البته احترام غربی‌ها، به شخصیت این سردار مبارز ایرانی است. کتاب حاج قاسم هفدهمین اثر از مجموعه کتاب‌های «یاران ناب» است که انتشارات «یا زهرا(س)» آن را با قیمت ۷۵۰۰ تومان منتشر کرده است.

«برادر قاسم»

«برادر قاسم» کتابی است نوشته ابوذر مهروان‌فر که سردار شهید را اندیشه‌شناسی کرده است. این کتاب، جستاری است در اندیشه‌های راهبردی حاج قاسم سلیمانی در حوزه ولایت، انقلاب، دفاع مقدس، شهادت، مدافعان حرم و فرهنگ و هنر. کتاب، ۲۸۴ صفحه است و انتشارات مهرالمومنین سال گذشته آن را به بازار کتاب فرستاده.

به توصیه حاج‌قاسم

«الغارات» بخوانید

بسیاری از کتاب‌خوان‌ها، شیوه انتخاب کتاب‌شان مبتنی است بر معرفی و توصیه دیگران. اگر شما هم جزو آن دسته هستید و علاقه‌مند کتاب‌هایی در رابطه با شیعه‌شناسی، شهید سلیمانی کتابی برای معرفی به شما دارد:

«الغارات»

این کتاب «الغارات» را که قدیمی‌ترین کتاب شیعه است، حتما بخوانید. مقتل کامل است، اگر آن را بخوانید، امروز برای حکومتی که در استمرار حکومت علی بن ابی طالب است، آگاهانه‌تر و بدون تعصبات فردی و حزبی نگاه می‌کنیم، نظر می‌دهیم و دفاع می‌کنیم».
خرداد سال گذشته بود که سردار سلیمانی تاکید کرد الغارات کتابی به زبان عربی، اثر ابواسحاق ابراهیم بن محمد بن سعید بن هلال ثقفی کوفی (متوفای ۲۸۳ق) را بخوانیم. الغارات حاوی مطالبی گزیده از زندگانی امیرالمؤمنین علی (ع)، حیات عملی، خطبه‌ها، نامه‌ها و سفارش‌های حضرت و نیز جنگ‌ها و کشمکش‌ها در زمان خلافت امام علی و پس از آن است. از آن جهت که در این اثر به غارت‌های معاویه در قلمرو امیرمؤمنان پرداخته شده، به الغارات شهرت یافته است.

به قرائت حاج‌قاسم

مارکزخوانی در سفر

حاج‌قاسم آرام و قرار نداشت و بنا به اقتضائات کارش مدام در سفر بود. بدیهی است که در طول مسیرها، مطالعه می‌کرد. اما او چه می‌خواند؟

«گزارش یك آدم‌ربایی»

یکی دو سال پیش صفحه‌ای در اینستاگرام، عکسی از حاج قاسم به اشتراك گذاشت که او را در هواپیما و در حال خواندن و یادداشت‌نوشتن نشان می‌داد. در توضیح عکس نوشته شده بود: «در حال پرواز و مطالعه کتاب گابریل گارسیا مارکز». البته از تصویر به‌سختی می‌شد فهمید که سردار کدام کتاب مارکز را می‌خواند اما بعدها خبرنگار جهان‌نیوز مشخص کرد نام این کتاب «گزارش یك آدم ربایی» است.
گزارش یك آدم ربایی مارکز، ماجرای مستندی از عملیات‌های ربایش و رهاسازی تعدادی از چهره‌های سرشناس کلمبیا در دهه ۹۰ است و منبع خوبی برای آشنایی با فنون عملیات ربایش و رهایی گروگان به شمار می‌رود.

کتابی که پس از شهادت می‌آید

در این صفحه، برخی کتاب‌ها در ارتباط با سردار شهید سلیمانی را مرور کردیم و یادمان افتاد که چهار سال پیش وعده داده شد انتشار تنها کتاب خاطرات خودنوشت حاج‌قاسم بنا به درخواست خودش، به پس از درگذشتش موکول شده است. خاطرات حاج‌قاسم چند باری به قلم دیگران منتشر شده اما این کتاب دوجلدی، تنها خاطرات خودنوشت او محسوب می‌شود

به روایت حاج‌قاسم

۱۶ جلد خاطرات دفاع

بیشترین کتاب‌های مرتبط با حاج‌قاسم، کتاب‌هایی است از خاطرات او؛ البته خاطراتی که او روایت کرده و دیگران نوشته‌اند.

مجموعه «روزی روزگاری قاسم سلیمانی»

این، شاید کامل‌ترین نسخه از خاطرات سردار باشد. قرار است نهایتا ۱۶ جلد شود و فعلا دو جلد اولیه منتشر شده است. هر یك از این جلدها، قرار است فرماندهی سلیمانی را در دوره زمانی خاص از دفاع مقدس روایت کند. مجموعه کتاب‌ها چنان طراحی شده‌اند که هر کتاب به صورت مستقل قابل استفاده باشد و در مجموع نیز پیوندی منطقی بین دوره‌های مختلف ترسیم کند. کتاب اول «هجوم به تهاجم» و کتاب دوم «نبرد سیدجابر» نام دارد. نشر «یا زهرا(س)» این مجموعه را منتشر می‌کند.

با یادداشت حاج قاسم

تحریر و بعدالتحریر شریف

در خبرها همواره عنوان تقریظ را همراه با پیام رهبر انقلاب دیده‌ایم اما یکی از کتاب‌ها شانس این را داشته‌است که تقریظ حاج‌قاسم را نیز بر خود داشته باشند:

«وقتی مهتاب گم شد»

«وقتی مهتاب گم شد» را خیلی‌ها خوانده‌اند؛ خاطرات جانباز سرافراز علی خوش‌لفظ. رهبر انقلاب نیز یادداشتی درباره‌اش نوشته‌اند. سردار سلیمانی نیز پس از مطالعه کتاب، یادداشتی را خطاب به علی خوش‌لفظ نوشت.
متن یادداشت شهید این‌گونه آغاز می‌شد: «عزیز برادرم علی عزیز. همه شهدا و حقایق آن دوران را در چهره تو دیدم. یك بار همه خاطراتم را به رخم کشیدی. چه زیبا از کسانی حرف زده‌ای که صدها نفر از آنها را همین گونه از دست دادم و هنوز هر ماه یکی از آنها را تشییع می‌کنم و رویم نمی‌شود در تشییع آنها شرکت کنم». ۱۹ روز پس از انتشار این یادداشت و پس از انتشار یادداشت رهبر انقلاب، سلیمانی بعدالتحریری به آن افزود و نوشت: «این نوشته در مقابل آن دستخط مخلص عارف حکیم، ولی و رهبرم و عشقم ارزشی ندارد».

عزای عمومی کلمات

شاعران در مرثیه سردار شهید چه نوشتند؟

حامد خاکی:

جوشید چو جوشش بهاران افتاد
بر خاك عطش شبیه باران افتاد
دستان جدای او شهادت می‌داد
عباس سپاه پاسداران افتاد

علی ذوالقدر:

ما وارث شور و غیرت سلمانیم
هنگام نبرد موجی از توفانیم
این خاك پر است از سلیمانی‌ها
ما قوم عجم قوم جگردارانیم

مهدی جهاندار:

آن اسم اعظم که نشانی می‌دهندش
سربند یا زهراست محکم‌تر ببندش
هر کس که در سر آرزوی عشق دارد
هنگام رفتن با شهیدان می‌برندش
بابا! وصیت‌نامه همسنگرت کو؟
این روزها خون می‌چکد از بندبندش
آقا معلم، قصه از آن روزها گفت
کردند سالِ آخری‌ها ریشخندش
شرمی نکردند از صدای سرفه‌دارش
چیزی نخواندند از نگاه دردمندش
گیرم عَلم از دست عباسی بیفتد
عباس دیگر می‌کند از جا بلندش
هر کس به این آسانی اهل کربلا نیست
کار حسین است و دل مشکل‌پسندش

سعید توفیقی:

شهید عشقی و این گفته‌ام یقین باشد
یقین که عاقبت عاشقان چنین باشد
به سید الشهدا به حسین پیوستی
کنون سر تو در آغوش شاه دین باشد
فتاد دست تو و صاحب دو بال شدی
به عرش پرزدی و پیکرت زمین باشد
قسم به رهبر بی‌دست‌های کرب و بلا
که دست منتقمانت در آستین باشد
در اقتدا به اباالفضل قطعه قطعه شدی
که ختم کار علمدارها همین باشد
به دل اگرچه غم قاسم سلیمانی است
هنوز بیشه پُر ازشیرهای ایرانی است

محمدرضا زائری:

ای قهرمان سپهبد کرمانی
سردار جان، عزیز سلیمانی
فرماندهان امیر تن و جسم اند
تو صاحب تسلط بر جانی
بازیچه صلابت تو داعش
مقهور توست نصره شیطانی
آنجا که جنگ عرصه تو باشد
جز چیرگی و نصر نمی‌دانی

نفیسه سادات موسوی:

دستشان باز شد آلوده به خون، جانی‌ها
بی‌دوام است ولی خنده شیطانی‌ها
کم علمدار ندادیم در این کرب و بلا
کم نبودند در این خاك سلیمانی‌ها
جای هر قطره خون، صد گل از این باغ شکفت
کی جهان دیده از این گونه فراوانی‌ها؟
آرزو داشت به یاران شهیدش برسد
رفت پیوست به حاج احمد و طهرانی‌ها
شعله شد خشم فروخورده ما از این داغ
کم مباد از سرشان سایه نادانی‌ها
برسانید به آنها که پشیمان نشوند
ثمری نیست در این دست پشیمانی‌ها
غیرت است این که همه پیر و جوان می‌بندند
گره بر چکمه و سربند به پیشانی‌ها
انتقامش به خدا از حججی سخت‌تر است
وای از مشت گره‌کرده ایرانی‌ها!
راهی قدس شده لشکر آزادی قدس
این خبر را برسانید به سفیانی‌ها

سید تقی سیدی:

هر قدر که در قلب شما کینه زیاد است
در تیر رس تیر شما سینه زیاد است
سرویم و از این تیغ هرس شکوه نداریم
سهراب اگر کم شده تهمینه زیاد است
چون رود زلالیم و روانیم اگر چه
روی دلمان خط و خش و پینه زیاد است
ما عاشق پرواز در اوجیم و در این قوم
دل بسته به این سنت دیرینه زیاد است
اسطوره اگر کم شده دنبال خودت باش
چشمان پر از اشك چو آئینه زیاد است

غلامرضا سازگار:

ننگتان یك پیام قرآنی است
شاهدم سید خراسانی است
مورها «ادخلو مساکنکم»
کشور ما پر از سلیمانی است

محمدرضا وحیدزاده:

تو از دیار شهودی، تو از تبار شهیدان
نه، خود یلی ز یلانی و از شمار شهیدان
گداخت از دم گرمت دوباره غیرت این قوم
که پرچم تو بلند است به اعتبار شهیدان
نشسته بر دل تنگت هزار داغ پیاپی
نشسته‌ای و شکسته دلت کنار شهیدان
به دست باد سپردی، هزار لاله پرپر
هزار غنچه دمید و شدی هَزار شهیدان
تو ایستاده‌ای اما هنوز راسخ و نستوه
به انتظار سواری، به انتظار شهیدان
سلام ما به تو سردار، تو ای تو مالك و مختار
شده است مقتدر این خاك زاقتدار شهیدان
به هر دکان که رسیدم، نداشت جز خبر از مرگ
که نیست زیستن الّا در انحصار شهیدان
در این کویر عطش‌بار، غریب‌وادی تب‌دار
خوشا دلی که نشسته است به سایه‌سار شهیدان
الا هرآنکه شنیدی همین چکامه ناچیز
ز جای خویش به پا خیز به افتخار شهیدان

حنظله ربانی:

خورشید جهادمان فروزان‌تر شد
ایران سر و پا گوش به فرمان‌تر شد
سردار اگر چه رفت، اما چون او
کمتر که نشد هیچ، فراوان‌تر شد